VERSPREIDINGSKAARTEN SPHAERIIDAE IN NEDERLAND

Medewerking gevraagd

In het CB van mei 1942 had ik in de rubriek 'Vraag en aanbod' een verzoek laten plaatsen om mij Pisidiums uit Nederland ter bestudering toe te zenden. Ik had mij toen al een jaar lang, op grond van zelf in de omgeving van Utrecht verzameld en voor eeh groot deel welwillend door Dr Nils Odhner te Stockholm gedetermineerd materiaal, verdiept in de systematiek van deze groep. Die eerste uitkomsten waren faunistisch zo verrassend, dat ik vol verwachting doorging met veld- en determinatiewerk. Van veel leden kreeg ik monsters ter inzage. In de loop der jaren kreeg ik ook steeds meer uit het buitenland toegestuurd, d.w.z. alle landen van Europa behalve Portugal. Tenslotte richtte mijn aandacht zich steeds meer op de Sphaeriidae van de andere wereld-delen, waardoor Nederland weer op de achtergrond raakte. Al mijn waarnemingen heb ik van het begin af (om precies te zijn: 9 april 1941) zwart op wit vastgelegd, er vaak pentekeningen bijvoegend. Die aantekeningen zijn nu uitgegroeid tot een manuscript van 25 gebonden delen met totaal meer dan 11.000 bladzijden en ongeveer 5000 tekeningen. Verschil-lende registers vergemakkelijken het gebruik ervan. Het is voornamelijk uit deze documentaire bron van eigen waarnemingen, dat ik mijn gegevens voor publicaties put. Nu de vereniging binnenkort een halve eeuw bestaat, lijkt het mij een goede gelegenheid een samenvatting van de Nederlandse vondsten in de vorm van E.I.S. (=European Invertebrate Survey)-kaarten te publiceren. Hiertoe heb ik de afgelopen winter de voorgeschreven ponsconcepten, die aan de opneming der gegevens in de ordinator voorafgaan, ingevuld. Als basis nam ik 10 km-kwadraten. Meer dan 4000 zg. basisgegevens (=soortmonsters) uit alle delen van het land konden worden geregistreerd. Dit aantal zou nog veel groter geworden zijn als ik op basis van 1 km-kwadraten had gewerkt. Sommige streken zijn namelijk grondig onderzocht (Texel, Terschel-ling, Veluwezoom, Naardermeer enz.). Doch met het uitein-delijke doel, verspreidingskaarten op Europese schaal, voor ogen lijkt mij dit thans niet nodig.

De Nederlandse vondsten dateren van de laatste driekwart eeuw, van de oprichting van het Mollusken-Comité af. Een nieuwe impuls tot veldwerk kwam met de oprichting der NMV in 1934, en 9 jaar later nog eens, met de verschijning van Van Benthem Jutting's 'Lamellibranchiata' (1943) in de serie Fauna van Nederland. Het oecologische onderzoek van de

laatste 10 jaren door limnologen heeft ook veel waardevolle gegevens opgeleverd.

In het geheel droegen meer dan 110 veldwerkers tot het resultaat bij. Het spreekt van zelf, dat zij allen met name genoemd zullen worden in de inleiding tot de verspreidingskaarten, want zonder deze ijverige infanterie der faunistiek zouden de thuiswerkers niets kunnen beginnen. Onder degenen die de eerste bouwstenen aandroegen, vinden wij bekende namen. Ik noem slechts: prof. Max Weber, de zoögeograaf van de Indische archipel; C. Druyvestein, die reeds in de twintiger jaren verdienstelijke artikelen over mollusken in De Levende Natuur schreef; Jan den Doop, eveneens artikelenschrijver en ook ontdekker o.m. van Vitrina diaphana in ons land; M.M. Schepman, rentmeester van het kasteel Rhoons; de limnologe A.P.C. de Vos, die Redeke's posthuum werk Hydrobiologie van Nederland voltooide; Jan Prins, die bijzondere aandacht aan Pisidiums besteedde; C.O. van Regteren Altena, W.S.S. van Benthem Jutting, en anderen.

Ik vermoed, dat de kaarten een goed beeld van de verspreiding der onderscheidene soorten zullen geven, maar ik heb hierover pas zekerheid, zodra de ordinator de ontwerpkaarten kan opleveren.

Een punt van onzekerheid blijft de verspreiding der Sphaerium en Musculium soorten. Deze werden mij doorgaans niet toegezonden, omdat de determinatie ervan in het algemeen geen problemen opleverde. Het zou kunnen, dat daardoor de kaarten van Sphaerium en Musculium veel minder dicht met stippen bezet zijn dan die van de Pisidium soorten. Mijn gegevens der twee eerstgenoemde genera steunen vaak op jonge schelpjes die, bij het sorteren door de verzamelaar, aan de kant van de Pisidiums geschoven waren ...

Mijn verzoek aan de leden is nu, mij vindplaatsopgaven te willen verstrekken van levend verzamelde exemplaren van Sphaeriums en Musculiums, aanwezig in hun verzameling. In het bijzonder ben ik geïnteresseerd in vondsten van S. rivicola en S. solidum, waarvan ik de vage indruk heb dat zij betrekkelijk zeldzaam zijn in ons land. Verzoeke ook datum en vinder te vermelden. Voorlopig echter nog geen materiaal aan mij ter inzage sturen.

J.G.J. Kuiper
c.o. 121, rue de Lille
75007 - Paris